ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ORTAK DERSLER BÖLÜM BAŞKANLIĞI
TÜRK DİLİ – I

ANLATIM BOZUKLUKLARI 1

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- ✓ Anlatım bozukluğu kavramını tanımlayabileceksiniz.
- ✓ Dilbilgisel nedenlerden kaynaklanan anlatım bozukluklarını açıklayabileceksiniz.
- ✓ Özne-yüklem, nesne-yüklem gibi dilbilgisel uyumsuzlukları tanıyabileceksiniz.
- ✓ Anlatım bozukluğu örneklerini analiz edebileceksiniz.

1 Anlatım Bozuklukları Nedir?

Anlatım bozukluğu, cümlenin yapısal, anlamsal ya da dil bilgisi açısından doğru olmaması durumudur. Bu bozukluk, düşüncenin açık ve etkili bir şekilde ifade edilmesini engeller. Yazılı ve sözlü anlatımda dili doğru kullanmak, etkili iletişim kurmanın temel koşuludur.

2 Dilbilgisel Nedenlerden Kaynaklanan Anlatım Bozuklukları

Dilbilgisel anlatım bozuklukları, cümlede ögeler arasında uyumsuzluk olması durumudur. Bu tür bozukluklar çoğunlukla özne-yüklem, nesne-yüklem veya dolaylı tümleç-yüklem arasındaki ilişkilerde ortaya çıkar.

2.1 Özne Yüklem Uyumsuzluğu

Özne ile yüklemin tekillik-çoğulluk ve kişi bakımından uyum içinde olmaması durumudur.
Örnek: "O da sen de beni anlamadınız." Bu cümlede "o" ve "sen" zamirleri birlikte kullanıldığından yüklemin "siz" şahsına göre çekimlenmesi gerekir. Doğru: "O da sen de beni anlamadınız."

2.2 Nesne Yüklem Uyumsuzluğu

Ortak nesnenin ikinci cümledeki yükleme uygun olmaması durumudur.
Örnek: "Annesini çok sever ve saygı gösterirdi." Cümledeki "annesini" nesnesi, "saygı gösterirdi" yüklemiyle uyuşmamaktadır. Doğru: "Annesini çok sever ve ona saygı gösterirdi."

2.3 Dolaylı Tümleç Yüklem Uyumsuzluğu

Ortak dolaylı tümlecin, cümledeki yüklemlerden biriyle uyumsuzluk içinde olmasıdır.
Örnek: "Çocuklarımıza iyi eğitim verirsek, başarılı ve mutlu olurlar." Doğru: "Çocuklarımıza iyi eğitim verirsek, onlar başarılı ve mutlu olurlar."

2.4 Belirteç Tümleci Yüklem Uyumsuzluğu

Yan cümledeki belirtili ögenin, ana yükleme uygun olmamasıdır.
Örnek: "Sen hüzünle savaşmazsan, (hüzün) bütün hayatın boyunca yakanı bırakmaz."

Kaynakça

Erdoğan Kul (2007), Türk Dili, ANKUZEM Yayınları.
Muhittin Bilgin (2006), Anlamdan Anlatıma Türkçemiz, Anı Yayıncılık.